

Sadržaj

- A. Cilj
 - B. Uvod
 - C. Vodeći principi za planiranje i izradu projekata
 - D. Uloge i odgovornosti
 - E. Proces planiranja i izrade projekata
 - F. Usluge u cilju podrške izradi projekata
 - G. Vremenski okvir za pripremu Programa tehničke saradnje IAEA-e 2024–2025.
-

A. Cilj

1. Ovim uputstvom se daje okvir za izradu Programa tehničke saradnje Međunarodne agencije za atomsku energiju (IAEA) 2024–2025. Definišu se uloge i odgovornosti, proces i vremenski okvir, te raspoložive usluge za planiranje, izradu i razvoj Programa tehničke saradnje 2024–2025.

B. Uvod

2. IAEA je nezavisna međunarodna organizacija u posebnom odnosu sa sistemom UN-a. Njen program tehničke saradnje gradi ljudske i institucionalne kapacitete u državama članicama u cilju sigurne, bezbjedne i miroljubive primjene nuklearne nauke i tehnologije, u skladu sa statutarnim mandatom¹ IAEA-e i relevantnim odlukama njenih rukovodećih tijela. Pritom, program doprinosi obuhvatanju glavnih prioriteta održivog razvoja svake zemlje, s ciljem sve većeg unapređenja opipljivog društveno-ekonomskog dugoročnog efekta. IAEA neposredno saraduje s državama članicama i podržava ih u njihovim nastojanjima da ostvare ciljeve održivog razvoja (Sustainable Development Goals; SDGs).
3. Program tehničke saradnje je zasnovan na principu zajedničke odgovornosti država članica i Sekretarijata, pri čemu vodeću ulogu preuzimaju države članice. Projekti se unutar svakog državnog programa kreiraju kroz proces konsultacija koji uključuje sve relevantne aktere, korištenjem pristupa logičkog okvira (Logical Framework Approach; LFA) i centralnog kriterija tehničke saradnje² da se utvrde prioriteta, problemi i nedostaci koje treba rješavati, zajedno sa očekivanim rezultatima koje treba postići, uzimajući u obzir raspoložive resurse.
4. Programski ciklus tehničke saradnje je usklađen s redovnim programom IAEA-e u cilju omogućavanja strateškog raspoređivanja i što većeg iskorištavanja svih resursa Sekretarijata (programski menadžment, finansiranje i tehnička stručnost).

C. Vodeći principi za planiranje i izradu projekata

5. Statut IAEA-e i „Revidirani vodeći principi i opća operativna pravila koja reguliraju davanje tehničke pomoći od strane Agencije“, sadržani u dokumentu pod oznakom INFCIRC/267³ čine utvrđene vodeće principe IAEA-e za formuliranje programa

¹ Na osnovu člana II Statuta IAEA-e: „Agencija nastoji da ubrza i poveća doprinos atomske energije miru, zdravlju i prosperitetu širom svijeta. Koliko je moguće, ona se brine da pomoć koju daje sama ili na zahtjev ili pod njenim nadzorom ili kontrolom ne bude iskorištena tako da se unaprijedi bilo kakva vojna svrha.“

² Vidi dokument IAEA-e GOV/INF/2002/8/Mod.1

³ <https://www.iaea.org/sites/default/files/publications/documents/infcircs/1979/infcirc267.pdf>

tehničke saradnje. Formulisanje programa je takođe usmjereno relevantnim odlukama rukovodećih tijela.

6. Program tehničke saradnje je zasnovan na potrebama, a pokreću ga zahtjevi. Prioriteti se utvrđuju na državnom nivou na osnovu državnih programskih okvira (Country Programme Frameworks; CPFs) gdje ih ima i programa državnog ili sektorskog razvoja. Na regionalnom nivou su programski prioriteti zasnovani na regionalnim strateškim okvirima i regionalnim profilima.
7. Svaka država članica koja nastoji da ostvari državni program tehničke saradnje snažno se potiče da ima validan državni programski okvir, a taj okvir je sredstvo za strateško programiranje koje su zajednički pripremili država članica i Sekretarijat. Njime se definiraju potrebe i prioriteti razvoja države na koje se nuklearna nauka i tehnologija mogu primijeniti tako da proizvedu opipljive rezultate. Programski okvir daje strukturu programa države fokusiranu na rezultate na osnovu analiza specifičnih za tu državu i iskustava stečenih iz ranije tehničke saradnje, s kojima planirani projekti tehničke saradnje trebaju biti jasno povezani. Državni programski okviri su usklađeni s planovima državnog razvoja, relevantnim sektorskim strategijama i politikama i ciljevima održivog razvoja. Regionalni strateški planovi, profili i okviri su ključni referentni dokumenti za izradu regionalnih i međuregionalnih projekata, čime se osigurava usklađenost s definisanim i po prioritetima određenim regionalnim i međuregionalnim potrebama.
8. Sekretarijat neposredno saraduje s državama članicama u cilju osiguranja da potrebe i prioriteti koje utvrdi država članica budu odgovarajuće odraženi u programu tehničke saradnje i da su prijedlozi projekata u skladu s kriterijima kvaliteta za program (TCP Quality Criteria⁴), konkretno relevantnost, povezanost, posvećenost države članice programima i projektima (ownership), održivost, efikasnost i efektivnost. Da bi se povećala efikasnost, dosta razmatranja treba posvetiti sveobuhvatnim projektima koji imaju potencijal za veći dugoročni efekat⁵. Države članice se potiču da stave pojačani naglasak na integrisane višegodišnje projekte⁶.
9. Snažno se potiču partnerstva s drugim akterima (uključujući i potencijalne donatore) koja mogu doprinijeti predloženom projektu, i ta partnerstva trebaju biti utvrđena, tražena i uspostavljena rano u procesu izrade projekta.
10. IAEA je posvećena jednakosti spolova i podržavanju sposobnosti svih pojedinaca, bez obzira na spol, da jednako doprinose njenim programima i aktivnostima i imaju koristi od njih. U skladu s politikom IAEA-e o jednakosti spolova i njenim ciljem da na odgovarajući način uvede u glavne tokove perspektivu iz ugla spolova u programsko planiranje, u svim projektima treba uzeti u obzir dugoročne efekte i koristi koji su povezani s pojmom spola. Zbog toga se države članice potiču da nastoje integrisati važna pitanja i iskustva i muškaraca i žena u utvrđivanje, određivanje prioriteta, planiranje, izradu, realizaciju, monitoring i evaluaciju projekata kroz jednako učešće i prilike.
11. IAEA koristi pristup logičkog okvira kao standardno sredstvo za menadžment zasnovan na rezultatima kroz cijeli životni ciklus projekta tehničke saradnje. Svi projekti trebaju biti osmišljeni tako da postignu rezultate zasnovane na detaljnoj analizi. Od suštinske je važnosti da se definišu mjerljivi i realni rezultati korištenjem indikatora učinka i jasnim informacijama o polaznoj osnovi. To su neophodni alati za mjerenje napretka i dugoročnog efekta, i oni će olakšati monitoring i

⁴ https://pcmf.iaea.org/DesktopModules/PCMF/docs/2022_23_Docs/quality/TC_Programme_Quality_Criteria_2020_12_08.pdf

⁵ Vidi dokument IAEA-e pod oznakom GOV/INF/2002/8/Mod.1

⁶ Vidi dokument pod oznakom INFCIRC/267

izvještavanje o rezultatima korištenjem godišnjih izvještaja o procjeni napretka projekta (Project Progress Assessment Reports; PPARs). Države članice se potiču da integrišu najbolje prakse i iskustva stečena iz ranijih projekata korištenjem informacija prikupljenih pomoću alata za monitoring i procjene da bi se dale ulazne informacije za kreiranje novih projekata.

12. Strategije za regionalne/kooperativne sporazume i regionalni strateški profili (Regional Strategic Profiles; RSPs) su temelj za planiranje i formulisanje regionalnih projekata. Prijedlozi projektata trebaju sadržavati dokaze da tražena podrška obuhvata opće potrebe, da je utvrđena kao regionalni prioritet i da je u skladu s državnim planovima i prioritetima razvoja države članice-učesnice.
13. Međuregionalni projekti mogu biti transregionalni, postavljati međunarodne standarde ili omogućavati učešće kandidata iz zemalja u razvoju na konferencijama, seminarima i radionicama odobrenim od strane IAEA-e. Oni se takođe mogu koristiti za zajedničke aktivnosti tehničke saradnje s nekim međunarodnim subjektom. Oni doprinose široj razmjeni znanja i iskustva između država članica-učesnica i jačaju tehničku saradnju između zemalja u razvoju (technical cooperation among developing countries; TCDC), saradnju Jug-Jug (razvojna saradnja zemalja globalnog juga) i tu saradnju uz podršku partnera sa globalnog sjevera (Triangular Cooperation).
14. S obzirom na ograničene resurse Fonda tehničke saradnje (Technical Cooperation Fund; TCF), očekuje se da države članice i/ili razvojni partneri/donatori dodatno podrže projekte. Izvor, priroda i obim podrške trebaju biti jasno naznačeni u projektnom dokumentu. Posebno se očekuje da vanbudžetski doprinosi, odnosno dio troškova koje ne snose vlasti, podrže nabavku velikih stavki i ti doprinosi trebaju biti jasno naznačeni u projektnom dokumentu.
15. Savjetuje se državama članicama da se prilikom utvrđivanja budžeta za projekte tehničke saradnje za naredni ciklus orijentišu prema iznosu alokacije iz Fonda tehničke saradnje iz prethodnog ciklusa. Dodatni izvori finansiranja trebaju biti jasno utvrđeni za konkretne aktivnosti.

D. Uloge i odgovornosti

16. Države članice su odgovorne za odabir projekata koji će se predložiti Sekretarijatu na osnovu državnih programskih okvira i postojećih regionalnih strateških profila. Razmatrat će se samo projekti u kojima dobro razvijene i zrele nuklearne i prateće tehnike i tehnologije imaju komparativnu prednost ili dopunjavaju konvencionalne pristupe.
17. Države članice su odgovorne za odabir odgovornih i saradničkih institucija, regionalnih koordinatora projekta, te projektnih timova i partnera na osnovu potreba i ciljeva projekata. To uključuje i osiguravanje da odabrane institucije imaju potrebnu fizičku i tehničku infrastrukturu i adekvatno osoblje za realizaciju projekata, zatim da imaju adekvatnu sigurnosnu infrastrukturu u cilju garantovanja sigurne upotrebe predložene tehnike u okviru projekta, te da daju podršku i budu posvećeni širenju znanja i prenesene tehnologije na državnom i regionalnom nivou. Zaposleni u odgovornim institucijama trebaju posjedovati znanje i biti predani, imati dobre rukovodeće vještine i biti sposobni da koordiniraju razvojem i realizacijom projekta. Oni se potiču da uspješno završe internet kurs o pristupu logičkog okvira (LFA online training⁷), poželjno prije započinjanja procesa izrade projekta. Alati za projekt menadžment su dostupni na internet stranici sa

⁷ Nap prev.: Link za kurs u engleskoj verziji otvara portal Nucleus sa korisničkim imenom i lozinkom.

referentnim dokumentima za okvir za upravljanje programskim ciklusom (Programme Cycle Management Framework Reference Desk; PCMF⁸).

18. Države članice su odgovorne za praćenje napretka i izvještavanje, postizanje ishoda, kao i za osiguravanje održivosti razvijenih ljudskih resursa i infrastrukturnog kapaciteta i nakon završetka projekta. To uključuje utvrđivanje, analiziranje, ublažavanje i kontinuirano praćenje rizika koji mogu utjecati na realizaciju projekta i željeni dugoročni efekat.
19. Sekretarijat aktivno podržava države članice u svim aspektima izrade projekta, uključujući osiguravanje tehničkog integriteta i relevantnosti predloženih projekata, kao i to da finansijsko planiranje bude u skladu sa sadržajem projekta. Sekretarijat je takođe odgovoran za procjenu koncepta projekta naspram utvrđenih kriterija kvaliteta i za brigu da se sveobuhvatne i blagovremene povratne informacije o svim podnesenim nacrtima projekata dostave državama članicama kroz platformu PCMF.
20. Države članice se podsjećaju da Odbor guvernera traži od svih država članica koje dobijaju tehničku pomoć od IAEA-e da imaju zaključen revidirani dodatni sporazum o davanju tehničke pomoći IAEA-e (Revised Supplementary Agreement Concerning the Provision of Technical Assistance by the IAEA; RSA). U skladu s odredbama tog sporazuma, države članice su odgovorne za blagovremeno pribavljanje carinskog oslobađanja robe i opreme isporučene u okviru programa tehničke saradnje. To uključuje plaćanje poreza, gdje je to relevantno; prevoz opreme od mjesta ulaska do mjesta projekta; svako usputno rukovanje, skladištenje ili druge prateće troškove; osiguranje i održavanje.
21. Projekte koji uključuju isporuku izvora zračenja (zatvorenih izvora, otvorenog radioaktivnog materijala i generatora zračenja) ili prateće opreme razmatra Odjeljenje za nuklearnu sigurnost i bezbjednost IAEA-e u cilju osiguranja da ti projekti ispunjavaju zahtjeve člana III.A.6 Statuta, koji navodi da je IAEA ovlaštena da propiše primjenu standarda sigurnosti radi zaštite zdravlja i svođenja na minimum opasnosti za živote i imovinu (uključujući i takve standarde za uslove rada) za svoj rad, kao i za radnje u kojima se koriste materijal, usluge, oprema, objekti i informacije koje IAEA daje ili su na njen zahtjev ili su pod njenom kontrolom i nadzorom. Na operativnom nivou, to razmatranje takođe osigurava usklađenost s preporukama Odbora guvernera (dokumenti GOV/1999/67⁹ i GOV/2001/48¹⁰), prema kojima će se u skladu s relevantnim projektima podržati davanje izvora zračenja ili opreme koja uključuje upotrebu izvora zračenja samo nakon što zemlja primalac ispuni glavne zahtjeve međunarodnih osnovnih sigurnosnih standarda¹¹ o uspostavljanju državne infrastrukture radijacijske sigurnosti. Konstatujući da se ta infrastruktura u državi članici može promijeniti u pozitivnom ili negativnom smislu tokom realizacije projekta, države članice se potiču da se konsultuju i angažuju sa svojim regulatornim tijelima o svim projektima koji će uključivati upotrebu izvora zračenja i prateće opreme da bi osigurali ispunjavanje glavnih zahtjeva međunarodnih osnovnih sigurnosnih standarda.
22. Procjena statusa infrastrukture radijacijske sigurnosti u državi članici zasnovana je na evaluaciji informacija pohranjenih na internet platformi Sistema za upravljanje informacijama o radijacijskoj sigurnosti (RASIMS¹²) za sve tematske oblasti sigurnosti (TSA) osim za oblast 5 (TSA5 – Emergency Preparedness and Response), koja se procjenjuje na osnovu informacija iz Sistema za upravljanje informacijama

⁸ <https://pcmf.iaea.org/PCMFReferenceDesk.aspx>

⁹ *Nap prev.: Link u engleskoj verziji otvara portal Nucleus sa korisničkim imenom i lozinkom.*

¹⁰ Isto

¹¹ <https://www.iaea.org/resources/safety-standards>

¹² *Nap prev.: Link u engleskoj verziji otvara portal Nucleus sa korisničkim imenom i lozinkom.*

o pripremljenosti za vanredne situacije i odgovor (EPRIMS¹³). Pristup RASIMS-u je ograničen zbog povjerljivosti, tako da države članice mogu vidjeti samo svoje državne podatke. Informacije u RASIMS-u potječu i iz država članica i iz Sekretarijata. U interesu je države članice da osigura tačnost i ažuriranost informacija u RASIMS-u jer je to sredstvo koje se koristi za procjenu infrastrukture radijacijske sigurnosti prije nego što država članica dobije izvore zračenja ili prateću opremu. Takođe je u interesu države članice da osigura tačnost i ažuriranost informacija u EPRIMS-u jer je to sredstvo koje se koristi za procjenu potreba i prioriteta u pripremljenosti za vanredne situacije i odgovor u državi članici.

23. Sa izuzetkom najmanje razvijenih zemalja, države članice moraju plaćati troškove državne participacije (National Participation Costs; NPCs) u ekvivalentu od 5% od procijenjenog ključnog finansiranja (core funding) novih odobrenih državnih projekata.

Najmanje polovina tih troškova, u ekvivalentu od 2,5% od ključnog finansiranja, mora biti plaćena prije početka realizacije projekta. Rano plaćanje tih troškova je od suštinske važnosti za osiguravanje efektivne i blagovremene realizacije projekta. Međutim, kod datuma početka projekta treba uzeti u obzir očekivani datum uplate navedenih troškova. Za više detalja o troškovima, vidi dokument pod oznakom GOV/2004/46¹⁴.

E. Proces planiranja i izrade projekata

24. Proces planiranja i izrade projekata počinje kada Sekretarijat objavi verbalnu notu državama članicama zajedno sa ovim uputstvom. Države članice zatim trebaju započeti interne diskusije o temama i pitanjima koja će se obuhvatiti kroz program tehničke saradnje tokom ciklusa 2024–2025. Države članice su obavezne da se u svom internom procesu utvrđivanja projekata referišu na Državni programski okvir (CPF) i/ili planove državnog razvoja, kao i na kriterije kvaliteta programa tehničke saradnje, u skladu s vremenskim okvirom navedenim u dijelu G ovog dokumenta. Države članice se potiču da angažuju sve relevantne aktere pri izradi prijedloga za sljedeći ciklus tehničke saradnje. Spisak predloženih projekata koji koriste Državnu programsku notu (Country Programme Note; CPN) treba biti podnesen preko platforme PCMF (<http://pcmf.iaea.org/>).
25. Regionalne i međuregionalne prijedloge projekata može podnijeti bilo koja grupa država članica unutar ili van postojećeg regionalnog/kooperativnog sporazuma, imajući u vidu utvrđene kriterije kvaliteta Programa tehničke saradnje i nakon konsultacija s relevantnim regionalnim/međuregionalnim akterima. Od regionalnih projekata tehničke saradnje se takođe očekuje davanje jasnog doprinosa prioritetima državnog razvoja zemalja učesnica, i ti projekti će biti procijenjeni u skladu s tim. U neposrednim konsultacijama s državama članicama, Sekretarijat IAEA-e takođe može podnijeti relevantne regionalne i međuregionalne projekte na osnovu raspoloživih informacija koje ima o postojećim potrebama i trendovima.
26. Predsjedavajući datog regionalnog/kooperativnog sporazuma podnosi predloženi program za taj sporazum u skladu s procesom planiranja i utvrđenim vremenskim okvirom. Te programe će zajedno sa regionalnim projektima tehničke saradnje van takvog sporazuma objediniti relevantni regionalni odjel (Regional Division) da bi se formirali obuhvatni regionalni programi tehničke saradnje. Sekretarijat će takođe biti nadležan za objedinjavanje međuregionalnih projekata tehničke saradnje u obuhvatni međuregionalni program. Proces planiranja projekata započinje podnošenjem državnih, regionalnih i međuregionalnih programskih nota (CPN, RPN,

¹³ <https://iec.iaea.org/eprims/>

¹⁴ Nap prev.: Link u engleskoj verziji otvara portal Nucleus sa korisničkim imenom i lozinkom.

IPN) kroz platformu PCMF¹⁵. Sve faze kreiranja projekta daju vremena za interakciju između država članica i Sekretarijata.

27. Očekuje se da državni oficiri za vezu (National Liaison Officers; NLOs), osoblje programskog menadžmenta (Programme Management Officers; PMOs), tehnički službenici (Technical Officers; TOs), institucije države članice nadležne za projekt (Project Counterparts; CPs) i potencijalni partneri saradnici rade zajedno na izgledu projekata odabranih sa inicijalne liste koncepata u programskoj noti, uzimajući u obzir povratne informacije od Sekretarijata kroz platformu PCMF. Države članice se potiču da iskoriste usluge Sekretarijata opisane u dijelu F ispod, radi podrške u procesu pripreme državnog programa i projekata. Sekretarijat će kroz platformu PCMF dati povratne informacije državama članicama o kreiranim projektima. Svi obrasci/šabloni za izradu projekata se zajedno s detaljnim smjernicama mogu naći na platformi PCMF.

F. Usluge u cilju podrške izradi projekata

28. Po potrebi i na odgovarajući način, Sekretarijat će koordinirati sa državama članicama davanje podrške za planiranje, izradu i razvoj projekata, npr. (1) pomoć u izradi državnih programskih okvira i regionalnih strateških profila/okvira, (2) pomoć prije projekata, (3) pomoć u izradi projekta pristupom zasnivanja na rezultatima, (4) planiranje uz pomoć Sekretarijata (upstream planning), (5) sastanci radi razmatranja projekta/programa, (6) obuka i uvodni kursevi za nove institucije države članice nadležne za projekt (counterparts) / državne oficire za vezu / državne asistente za vezu, i (7) pomoć u nastojanjima na mobilizaciji resursa. Puni opis usluga programa tehničke saradnje je dostupan na internet stranici sa referentnim dokumentima za okvir za upravljanje programskim ciklusom (PCMF Reference Desk¹⁶).
29. Faza kreiranja Programa tehničke saradnje je u potpunosti podržana platformom PCMF, koja olakšava transparentan proces planiranja i izrade projekata, te daje informacije o pratećim uslugama i reference na njih radi podrške državama članicama u njihovoj izradi programa, posebno u dijelu gdje su referentni dokumenti (PCMF Reference Desk). Platforma PCMF takođe olakšava interakcije između svih aktera.

¹⁵ <https://pcmf.iaea.org/>

¹⁶ <https://pcmf.iaea.org/PCMFReferenceDesk.aspx>

G. Vremenski okvir za pripremu Programa tehničke saradnje IAEA-e 2024–2025.

Faza	Aktivnost / Ključni događaj	Odgovornost	Rok
Faza koncepta / programske note	Objavljivanje uputstva (verbalna nota)	Sekretarijat	Januar/Februar 2022.
	Podnošenje Državne programske note (CPN) preko platforme PCMF	Države članice	30. april 2022.
	Podnošenje Regionalne i interregionalne programske note (RPN/IPN) preko platforme PCMF	Države članice / Sekretarijat	31. maj 2022.
	Povratne informacije državama članicama o Državnoj programskoj noti (CPN)	Sekretarijat	31. maj 2022.
Faza izrade	Angažovanje sa državama članicama kroz usluge Programa tehničke saradnje	Države članice / Sekretarijat	kontinuirano
	Podnošenje nacрта državnih / regionalnih / međuregionalnih projekata preko platforme PCMF	Države članice	31. avgust 2022.
	Projektni timovi unapređuju nacрте projekata	Države članice / Sekretarijat	kontinuirano
	Završeno početno tehničko i programsko razmatranje	Sekretarijat	15. januar 2023.
	Prva aktivnost unapređenja kvaliteta s povratnim informacijama za projektne timove	Sekretarijat	Februar 2023.
	Projektni timovi integrišu povratne informacije iz prvog razmatranja kvaliteta u koncept projekta	Države članice / Sekretarijat	31. mart 2023.
	Druga aktivnost unapređenja kvaliteta s povratnim informacijama za projektne timove	Sekretarijat	April 2023.
	Svi projekti finalizirani i podneseni preko platforme PCMF	Države članice	17. maj 2023.
	Država odobrava program	Države članice	12. juli 2023.
Faza odobravanja	Odobranje predloženog Programa tehničke saradnje	Sekretarijat	30. juli 2023.
	Dostavljanje dokumenata Programa tehničke saradnje državama članicama	Sekretarijat	Oktobar 2023.
	Razmatranje Programa tehničke saradnje od strane Odbora za tehničku pomoć i saradnju	Države članice	Novembar 2023.

	Odobrenje Programa tehničke saradnje od strane Odbora guvernera	Države članice	Novembar 2023.
	Informacije državama članicama o odobrenom državnom programu	Sekretarijat	Decembar 2023.